

I.

A KÖNYVTÁR ÉLETÉBŐL

Kóhalmi Béla köszöntése

Nyolevan esztendőből ötvenötöt könyvtárban és könyvtári szervezési munkával töltött el. A *Holló* Lajos szerkesztette *Magyarország*, a régi *Magyar Hírlap*, a *Huszdik Század* novellairója, majd kultúrpolitikai, könyvészeti kérdésekkel foglalkozó tanulmányírója 1909-ben lett *Szabó* Ervin munkatársa a Fővárosi Könyvtárban. Vezette a könyvtár első, máig is ható eredménnyel járó reorganizációját. 1913-ban megindította *Könyvtári Szemle* című folyóiratát — bizvást mondhatjuk, az első szakfolyóiratot, amely a könyvtáros útját a műhely kényelmes zártágából a történelem nagy forgalmú keresztútja felé irányította. *Kóhalmi*, mint *Szabó* Ervin minden munkatársa, a könyvtár műveltségterjesztő munkáját, a bibliográfia tudományszervező feladatát nem elszigetelve, hanem az általános kultúrpolitika részeként nézte: az egész nép felemelkedésének eszközét látta bennük.

1919-ben a Tanácsköztársaság adott lehetőséget tervei megvalósításához. Bámulatos, mennyi feladattal birkózott meg és ezen túl mennyi feladatot ismert még fel rövid idő alatt a *Kóhalmi* és *Dienes* László által vezetett intézmény: az első könyvtárosi kormányhivatal nemcsak Magyarországon, de talán az egész világon. A *Tanácsköztársaság Könyvtárügye* című folyóiratnak Hírlaptárunk gyűjteményében meglevő számai pontról pontra követik ennek a munkának a fázisait, amelyről maga *Kóhalmi* adott ki az OSZK kiadványai között összefoglaló művet 1959-ben.

Kóhalmi Béla kapcsolata az Országos Széchényi Könyvtárral a kritika megvesztegethetetlen hangján kezdődött már akkor, amikor 1913-ban a hiányzó, illetve félbeszakadt nemzeti bibliográfia ügyét szóvá tette. Egy 1959-ben írt cikke klasszikusan fejti ki a forradalmi célkitűzések megvalósítása és a hagyománytisztelet közti viszonyt a kulturális intézmények sorsának alakulásában. Rámutatott, hogy a Széchényi Könyvtár régi vezetői hagyománytisztelet címén tértek ki fontos feladatok elől. 1919-ben mégis ő védte a Könyvtár hagyományos nemzeti gyűjtőkörét: a könyvtári megbízottak alapelvei szerint az „a magyar nyelvű és a magyar dolgokra vonatkozó nyomtatványok teljes gyűjteménye volna, inkább a jövő kutatója és a múlt történetírója számára”. A Széchényi Könyvtár már akkor érezhető helyhiányára is keresett orvosságot *Kóhalmi* Béla: a Nemzeti Múzeum épületét a könyvtár céljaira akarta igénybe venni.

A *Horthy*-korszak hosszú időre emigrációba kényszerítette. A publicista *Kóhalmi* lépett újra előtérbe, akit a könyvtárosság számára majd csak a felszaba-

dulás hódított teljesen vissza. A Fővárosi Könyvtár újjáépítésében való részvétel után az Országos Könyvtári Központhoz s annak beolvasásával az Országos Széchényi Könyvtárhoz került mint tudományos tanácsadó. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak kezdetől fogva tagja, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtártudományi Bizottságának kezdetől fogva elnöke volt. De ott láttuk az egyetemi könyvtárosképzés megindulásánál is. Sokágú munkájának megkoronázása volt a Kossuth-díj és az egyetemi tanszék.

A magyar bibliográfiai tudományt néhány a felszabadulás óta írt alapvető cikke és egyetemi jegyzetei újították meg. Most, amikor a Könyvtár nevében, mint volt munkatársai köszöntjük, nem egy befejezett életpálya szemléletébe merülünk. *Kőhalmi* Béla ma is itt van közöttünk, frissebben, mint valaha, lapot szerkeszt, mint ötven évvel ezelőtt, tanácsot várunk tőle ma is fontos kérdésekben. Ez a még folyvást munkás, eredményes élet talán szebb kitüntetés mindazonkánál, amelyek *Kőhalmi* Bélát az évfordulón érik.